

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Externis Regulis Amoris Et Morum, Legibus Utique, ac Præceptis
Virtutum Theologicarum, & Cardinalium, necnon Decalogi & Ecclesiae -
Libros Vndecim Complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput III. Partes subjectivæ, seu species temperantiæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73203](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73203)

ac divinæ Legis regulam in earum usu excedit. Esse peccatum in suo genere mortale, constat ex dictis, & dicendis de luxuria & gula.

CAPUT II.

Temperantia partes velut integrantes.

93 **S**upponit S. Thomas alias esse partes integrantes alicujus virtutis, alias subjectivas; alias potentiales. Partes integrantes sunt conditiones requisitæ ad aliquam virtutem. Partes subjectivæ sunt diversæ ejus species. Partes potentiales sunt accessoriæ virtutes, quæ non versantur circa materiam virtutis principalis, sed simili modo versantur in aliis materiis.

94 Partes itaque temperantiæ velut integrantes, sunt verecundia & honestas. Quia sunt conditiones illam complentes. Per verecundiam enim animus abhorret à turpitudine temperantiæ opposita; per honestatem, temperantiæ amat decorem.

Verecundia itaque est timor & horror turpitudinis, & vituperii intemperantiam consequentis. Illam commendat Apostolus 1. Timoth. 2. *Mulieres in habitu ornato, cum verecundia & sobrietate ornantes se, & non in tortis criminibus. Ordo vite nobis tenendus est* (ait Ambrosius l. 1. offic. c. 18. & 43.) & à verecundia prima quadam fundamenta ducantur, quæ sociæ ac familiaris est mentis placiditati, proterviam fugitans, ab omni aliena luxu, sobrietatem diligit, honestatem fovet, decorum illud requirit. . . . Pulchra virtus est verecundia, & suavis gratia, quæ non solum in factis, sed etiam in ipsis spectatur sermonibus, ne modum transgrediaris loquendi, ne quid indecorum sermo resonet tuus. Speculum enim mentis plerumque in verbis refulget. Ipsum vocis sonum libat modestia, ne cuiusquam offendat aurem vox fortior. Silentium quoque ipsum. . . . maximus actus verecundia est. . . . Est & in oculis verecundia, ut nec videre virum femina, nec videri velu. . . . Est etiam in ipso motu, gestu, incessu tenenda verecundia. Habitus etiam in corporis statu cernitur. Hinc homo cordis nostri absconditus, aut lenior, aut jactantior, aut turbidior; aut contra, gravior, & constantior, & purior, & maturior estimatur. Inverecundum est sensim ambulando imitari histrionicos gestus, & quasi quadam fercula pompæ, ut quotiescumque gradum transferunt, modulos quosdam servare videantur. Inverecundum quoque cursim ambulare, nisi cum causa exigat alicujus periculi, vel justa necessitas. Est gressus probabilis, in quo sit species authoritatis, gravitatisque pondus, tranquillitatis vestigium; ita tamen si studium desit & affectatio, sed motus sit purus & simplex. Nihil enim fucatum placet. Multo magis inverecundum est, siquid turpe ore exeat.

Tom. II.

non enim cibus coinquinat hominem, sed injusta obirelatio, sed verborum obscenitas. Hæc etiam vulgo pudori sunt. . . . Et non solum nihil indecorum loqui, sed ne aurem quidem debemus hujusmodi præbere dictis. . . . Quoniam quæ delectat audire, alterum loqui provocat. Partes corporis, quas natura, mater verecundia, tegere jubet, detegere, aut spectare pudor est. Si casu aperiantur, confunditur verecundia. Si studio, impudentia estimatur. Sed & earum indicia, ususque suis appellationibus nuncupare indecorum est. Ex his satis apparet, quid sint inverecundia, & impudentia, vitia verecundia opposita.

Honestas est virtus inclinans ad cavenda quæcumque inhonesta sunt, vel indecora, maxime in esculentis, poculentis & venereis. Ad ipsam pertinet illud Apostoli 1. Cor. 14. *Omnia vestra honestè, & secundum ordinem fiant. Querendum in omni actu, quid personis, quid temporibus conveniat, atque atibus* (ait rursum Ambrosius lib. 1. offic. cap. 43. & 45.) *Sæpe enim, quod alterum decet, alterum non decet. Aliud juveni aptum, aliud seni, aliud in periculis, aliud in rebus secundis. Non mediocre est rebus singulis modum servare, atque impartiri ordinem, in quo verè pralucet illud, quod decorum dicitur, quod ita cum honesto conjungitur, ut separari non queat. Siquidem & quod honestum decet, & quod decet honestum est. . . . Quid enim est honestas, nisi quæ turpitudinem quasi mortem fugiat. . . . Solliciti debemus esse, ne quid temerè, aut incuriosè geramus, aut quidquam omnino, cujus probabilem viris sapientibus non possimus rationem reddere. Quia, ut paulò antè dixerat, negligere bonorum iudicia, vel arrogantia, vel dissolutionis est. Dixerat etiam cap. 9. quòd etiam si Philosophi Ethnici honestum ab utili discernant, discernere non debeant Christiani. Nos quippe nihil utile, nisi quod ad vitæ illius æternæ prosit gratiam, desinimus, non quod ad delectationem presentis. Est igitur non solum familiare contubernium honestatis, & utilitatis, sed eadem quoque militas, quæ honestas. . . . Qui profectò sapi, nescit sua spectare commoda; sed ad illud, quod æternum est, quod decorum, atque honestum, toto affectu intendit, quærens, non quod sibi utile est, sed quod omnibus, id est quod utile est ad vitam æternam, quæ est finis omnium.*

CAPUT III.

Partes subjectivæ, seu species temperantiæ.

96 **Q**uatuor sunt species temperantiæ, scilicet abstinentia, sobrietas, castitas, & pudicitia. Cum enim virtutes ab objectis specificentur, temperantiæ species variæ sunt pro materiæ vel objecti varietate. Quia verò temperantia versatur circa delectationes gustûs, & tactûs, seu cibi, potûs, & ven-

Oo 2

reorum: abstinentia moderatur delectationem cibi. Sobrietas, delectationem potus. Castitas, delectationem copulæ carnalis. Pudicitia, delectationem actuum ad copulam disponentium, scilicet amplexuum, & tactuum.

- 97 Actus abstinentiæ est jejunium, de quo l. ult. de præceptis Ecclesiæ. Sobrietati opponitur ebrietas, de qua to. 1. l. 10. p. 2. c. 14. Specialia quædam de temperantia circa cibum & potum subjungemus cap. 7.
- 98 Castitas & pudicitia sunt virtutes carnalium voluptatum moderatrices; castitas quidem moderatrix carnalis commixtionis, ne aliquid circa eam illicitum fiat; pudicitia verò, actuum ad illam disponentium, scilicet osculorum, tactuum, &c. ut dixi.
- 99 Triplex est castitas, conjugalis, vidualis, virginalis. Conjugalis est propositum abstinendi propter Deum ab omni delectatione carnali cum non conjuge, nec eâ utendi cum conjuge, nisi juxta regulam rectæ rationis, divinæque legis. Vidualis est propositum vidui vel viduæ abstinendi imposterum propter Deum ab omni delectatione carnali experta. Virginalis (duabus prioribus excellentior) est propositum totâ vitâ abstinendi ab omni profus delectatione carnali propter Deum. Unde Ambrosius lib. 1. de virginib. dicit, quòd castitas virginalis est experti contagionis integritas. Et S. Thomas q. 152. a. 1. *Virginitas hoc importat, quòd persona cui inest, immunis sit à concupiscentia adulatione, id est à voluntaria delectatione venerea, quæ est ex seminis resolutione. Quæ, ut ad 2. & 4. addit, dupliciter potest contingere. Uno modo, si procedat ex mentis proposito, & sic tollit virginitatem, sive fiat per concubium, sive absque concubitu. . . Alio modo potest provenire, vel dormiendo, vel per violentiam illatam, cui mens non consentit, quamvis caro delectationem experiatur; vel ex infirmitate nature, ut patet in his qui fluxum seminis patiuntur. Et sic non perditur virginitas: quia talis pollutio non accidit per impudicitiam, quam virginitas excludit. Articulo verò 3. ad 3. explicans illud Hieronymi epist. ad Eustochium: *Audentius loquar, cum omnia Deus possit, suscitare virginitatem non potest post ruinam, dicit, quòd qui virginitatem peccando amisit, per penitentiam non recuperat virginitatis materiam, sed recuperat virginitatis propositionem. Quodque materia virginitatis miraculosè reparari potest divinitus, scilicet integritas membri; sed non formale, ita ut qui voluntariè expertus est voluptatem veneream, fiat non expertus. Non enim Deus potest facere, ut ea que facta sunt, non sint facta.**
- 100 In 4. dist. 49. q. 5. a. 3. q. 1. ad 2. dicit, quòd in continendo, secundum aliquid, majorem pugnam sustinent virgines, & secundum aliquid viduæ, ceteris paribus. Virgini-

bus enim concupiscentiam inflammas experiendi desiderium, quòd ex quadam quasi curiositate procedit, quâ sit, ut homo libentius videat quæ nunquam vidit. Et etiam quandoque eis concupiscentiam auget estimatio majoris delectationis, quàm sit secundum rei veritatem; sicut & inconsideratio eorum incommodorum, quæ delectationi hujusmodi adiunguntur. Et quantum ad hoc viduæ minorem sustinent pugnam. Majorem autem, propter delectationis memoriam. Et in diversis unum alteri præjudicabit, secundum diversas hominum dispositiones. Quia quidam magis moventur hoc, quidam illo. Quidquid autem sit de quantitate pugna; tamen hoc certum est, quòd perfectior est victoria virginum, quàm viduarum. Perfectissimum enim genus victoria est, & pulcherrimum, nunquam hosti cessisse. Corona autem non debetur pugna, sed victoria de pugna.

Facilius tamen, secundum Augustinum, 102 à plerisque servatur castitas virginalis, quàm conjugalis: Multi (inquit l. de bono conjugali c. 21.) *facilius se abstinere, ut non utantur ullâ delectatione, vel commixtione carnali, quàm temperare, ut bene utantur, quia difficile est non excedere mensuram in re vehementissimè delectante.* Et c. 22. Ego facilius non utar nuptiis, quibus est usus Abraham, quàm sic utar nuptiis, quemadmodum est usus Abraham. Ita etiam inclitus Martyr Thomas Morus, qui (ut Stapletonus refert in ejus vita) narravit, quòd cum austeritatibus, & aliis mediis piis, motus carnis, qui in juventutis flore & fervore ardere solent, evincere se non posse sibi videretur, uxorem duxerit: sed postea non sine magna animi tristitia ac mœrore dicere solitus fuerit, multo facilius esse legem carnis in calibatu vincere, quàm in matrimonio.

CAPUT IV.

Obligatio & excellentia castitatis.

TAmetsi virginitas non sit de præcepto, 103 sed de consilio, juxta illud: *De virginibus præceptum Domini non habeo, consilium autem do.* Castitatem esse præceptam 6. & 9. præcepto, non est dubium. Præcepta verò ista (sicut & quintum, octavum, &c.) considerari possunt partim ut affirmativa, partim ut negativa. Quatenus affirmativa, præcipiunt castitatem externam, & internam, non virginalem, sed generalius sumptam, prout etiam in conjugatis reperitur, & prout ab Apostolo sumitur 2. Cor. 7. *Mundemus nos ab omni inquinamento carnis & spiritus, definiturque, virtus quæ venereorum voluptates secundum legem Dei moderatur.* Quatenus negativa, prohibet usum illius voluptatis non conjugalem.

Virtutis istius excellentia & perfectio 104 constat partim ex fortitudine, quam comi-